

Федорович Ірина Михайлівна

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ РЕЗЕРВІВ В УПРАВЛІННІ ЗОВНІШНІМ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ

На сучасному етапі, за умов зростаючого обсягу державного боргу, дослідження ролі міжнародних резервів займає провідне місце у вітчизняній економіці, оскільки їхній обсяг є вагомим показником зовнішньої ліквідності держави, індикатором її фінансових дисбалансів та боргової безпеки. У період світової фінансової кризи достатній обсяг міжнародних резервів дозволяє забезпечити збереження стабільного рівня обмінного курсу, створити запас ліквідних коштів для покриття розриву між зовнішніми виплатами та надходженнями, нейтралізувати дію шоків, що впливають на стан рахунку платіжного балансу спричиняють падіння виробництва, гальмування інвестиційної діяльності й припинення кредитної активності.

Вітчизняні тенденції свідчать про зменшення обсягів золотовалютних резервів. Зокрема, впродовж 2006-2014 рр. обсяг міжнародних резервів України зменшився на 55,4 % та становить в абсолютному вираженні 9966,1 млн. дол. США [1]. Даний факт зумовлений використанням резервів НБУ для підтримки валютного курсу, сплатою платежів з обслуговування державного боргу, нерівномірністю надходження та відтоку вітчизняної валюти. У результаті таких дій уряду рівень міжнародних резервів перевищив критичну межу та негативно впливає на інвестиційний клімат держави, покращення якого є необхідним і важливим фактором економічного зростання.

Процес управління міжнародними резервами тісно пов'язаний з борговою політикою держави, зокрема, короткострокові зовнішні запозичення – це додаткові валютні надходження, проте залучення іноземних кредитів на довгостроковий період негативно впливає на стан платіжного балансу та створює передумови для відтоку іноземної валюти за кордон. Впродовж останніх років в Україні спостерігається тенденція до нарощування обсягу короткострокового боргу, що призводить до зростання проблем з виплатою іноземних кредитів. Водночас у 2014 р. рівень співвідношення короткострокового боргу та золотовалютних резервів становив 37 % - це багаторічний мінімум, який означає, що вітчизняній економіці не вистачатиме коштів для підтримки в разі виникнення труднощів та ймовірно є ситуація, за якої уряд України у разі несприятливих змін на міжнародному ринку капіталів порушуватиме графік зовнішніх боргових виплат [2].

Таким чином, в Україні спостерігається не лише абсолютне скорочення обсягу міжнародних резервів, але й зниження рівня їх достатності, що в короткостроковій

перспективі може призвести до дестабілізації економічної системи. Водночас зниження обсягу міжнародних резервів України без чіткої стратегії рефінансування зовнішнього боргу негативно позначається на кредитному рейтингу країни.

На нашу думку, основною проблемою, що уповільнює процес управління міжнародними резервами України є недоцільне, неефективне їх використання, відсутність прозорого інформування суспільства щодо наявних ресурсів. Вагомим фактором покращення даної ситуації є створення на базі Національного банку України окремого підрозділу з управління міжнародними резервами [3, с. 186]. Завдання зазначеного підрозділу доцільно спрямовувати на створення прозорої інформаційної бази про стан міжнародних резервів України, оптимізацію їх структури, збільшення ефективності залучення та розміщення ресурсів. Внаслідок таких змін відбудеться збільшення обсягу міжнародних резервів, який дасть змогу створити умови для повного і своєчасного виконання зовнішніх боргових зобов'язань держави, підвищити інвестиційну привабливість економіки країни та довіру до національної валюти, зменшити амплітуду коливань обмінного курсу гривні, знизити вартість іноземних кредитів

Водночас з метою проведення ефективної боргової політики України, на нашу думку, доцільно забезпечити зниження обсягу дефіциту державного бюджету та платіжного балансу, формування резервних фондів і буферів ліквідності, розширення бази інвесторів у державні цінні папери, недопущення критичного зниження міжнародних резервів України у кризовий період та накопичення їх до рівня повного покриття короткострокових зовнішніх зобов'язань резидентів.

Таким чином для забезпечення ефективного використання зовнішніх запозичень та здійснення своєчасного й в повному обсязі обслуговування державного боргу доцільно сформувати цілісну систему управління зовнішнім державним боргом України, грошово-кредитною політикою та міжнародними резервами; покращити механізм міжвідомчої координації Міністерства фінансів України та Національного Банку України; посилити взаємодію механізму управління державним боргом із системою управління грошовими потоками бюджету.

Список літератури:

1. Міжнародні резерви України [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693066
2. Статистичні матеріали щодо стану державного та гарантованого державою боргу за 2014 р. [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish>
3. Власенко Є. Ю. Вдосконалення процесу управління золотовалютними резервами України / Є. Ю. Власенко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. - 2013. - Вип. 2(1). - С. 183-187.